

OCENA ZRÓŻNICOWANIA POZIOMU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Aldona Migala-Warchol

Katedra Metod Ilościowych w Ekonomii
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie
e-mail: amigala@wsiz.rzeszow.pl

Streszczenie: Przedmiotem badań jest ocena zróżnicowania poziomu życia mieszkańców województwa podkarpackiego. Wyniki badań uzyskano dzięki danym pobranym z Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Rocznika Statystycznego Województw 2006. W artykule zostanie zaprezentowany syntetyczny miernik poziomu życia – jego obliczenie pozwoli na uporządkowanie powiatów województwa podkarpackiego według badanego aspektu jakim jest poziom życia jego mieszkańców, a następnie na ocenę zróżnicowania analizowanej zmiennej.

Słowa kluczowe: poziom życia, determinanty poziomu życia, zróżnicowanie poziomu życia, województwo podkarpackie

WPROWADZENIE

Analizę definicji poziomu życia należy rozpocząć od definicji sformułowanej przez komisję ekspertów ONZ¹ w 1954 roku, która otrzymała następujące brzmienie: „pojęcie poziomu życia obejmuje całokształt rzeczywistych warunków życia ludzi oraz stopień ich materialnego i kulturalnego zaspokojenia potrzeb poprzez strumień dóbr i usług odpłatnych, a także pochodzących z funduszy społecznych.” Definicja poziomu życia przedstawiona przez komisję ekspertów ONZ była i jest do tej pory podstawą wielu innych definicji tego pojęcia. Tak na przykład Z. Żekoński² poziom życia określa jako „całokształt warunków, w jakich żyje społeczeństwo, grupa społeczno-zawodowa,

¹ J. Piasny, *Problem jakości życia ludności oraz źródła i mierniki ich określania*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 2, 1993, str. 74.

² Por. Z. Żekoński, *Z problemów metodologicznych sformułowania społeczno-bytowych celów rozwoju*, Gospodarka Planowa, 1974, nr 6.

gospodarstwo domowe lub jednostka, wyrażających się przede wszystkim w udogodnieniach dotyczących procesu zaspokojenia potrzeb indywidualnych i zbiorowych.”

T. Słaby³ wskazuje, że „poziom życia definiowany jako stopień zaspokojenia potrzeb materialnych odnosi się do podstawowych – w hierarchii – potrzeb życia człowieka (potrzeb fizjologicznych).”

C. Bywalec⁴ podaje następującą definicję poziomu życia: „poziom życia jest to stopień zaspokojenia potrzeb ludzkich wynikający z konsumpcji dóbr materialnych i usług”. Powyższa definicja została rozszerzona przez C. Bywalca i S. Wydymusa⁵ w następujący sposób: „poziom życia – stopień zaspokojenia potrzeb ludności wynikający z konsumpcji wytworzonych przez człowieka dóbr materialnych i usług oraz wykorzystania walorów środowiska naturalnego i społecznego.” Natomiast J. Piasny⁶ o poziomie życia napisał, że „poziom życia jest pojęciem, którym określa się, najogólniej biorąc, jakość warunków egzystencji w sensie stopnia zaspokojenia ważniejszych potrzeb, urządzenia się, wygody i przyjemności życia.”

Poziom życia jest więc pojęciem uwarunkowanym przez szereg różnych cech. W pracy uwzględniono następujące determinanty poziomu życia: praca, zdrowie, warunki mieszkaniowe, transport, edukacja, czas wolny i ochrona środowiska. Powyższe determinanty zostały wyróżnione na podstawie analizowanej literatury, a także własnych przemyśleń Autorki.

Pierwszą wyróżnioną determinantą poziomu życia jest praca. Według J. Bugiela⁷ praca jest jedną z najważniejszych funkcji społecznych człowieka. Zdaniem D. Lubera⁸ praca jest jednym z podstawowych wymiarów ludzkiej egzystencji, poprzez który człowiek urzeczywistnia swoje wartości osobowe; staje się lepszym, duchowo dojrzałym, bardziej odpowiedzialnym. Reasumując praca odgrywa bardzo istotną rolę w życiu człowieka.

Drugą z wymienionych determinant poziomu życia jest zdrowie. Zdrowie określa się jako stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego (Raport „Zdrowie dla wszystkich w roku 2000”). Definicja ta nie oznacza więc tylko braku choroby lub niepełnosprawności, ale także zdolność do pełnienia ról społecznych, umiejętność adaptacji, czyli przystosowywania się do

³ T. Słaby, *Poziom życia, jakość życia*, Wiadomości Statystyczne, 1990, nr 6, str. 8.

⁴ C. Bywalec, *Wzrost gospodarczy a przemiany poziomu życia społeczeństwa polskiego w latach 1945-1980*, wyd. AE w Krakowie, Zeszyt Naukowy nr 70, Kraków 1986, str. 36.

⁵ Por. C. Bywalec, S. Wydymus, *Poziom życia ludności Polski w porównaniu z krajami Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej*, Ekonomista, nr 5-6, 1992.

⁶ J. Piasny, *Problem jakości życia ludności oraz źródła i mierniki ich określania*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 1993, z. 2, str. 74.

⁷ J. Bugiel (red.), *Socjologia i psychologia pracy*, PWN, Warszawa 1987, str. 10.

⁸ D. Lubera, *Aksjologiczne aspekty pracy w ujęciu Jana Pawła II* [w:] Czapka M. (red.) *Psychospołeczne i pedagogiczne uwarunkowania pracy*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Bytomiu, Bytom 2005, str. 12.

zmiennych warunków środowiska oraz jak najskuteczniejszego radzenia sobie z tymi zmianami.⁹

Warunki mieszkaniowe są kolejną z podstawowych determinant poziomu życia. Wskazują przede wszystkim na pozycję materialną jednostki. Odpowiednie miejsce zamieszkania wpływa nie tylko na poziom życia, ale niejednokrotnie jest kwestią godnego życia. Dom jest bowiem miejscem odpoczynku i fizycznej regeneracji.¹⁰

Transport jako kolejna cecha wpływająca na poziom życia jest nie tylko bardzo istotną gałęzią gospodarki narodowej niemal każdego kraju, ale jest on również jednym z najistotniejszych czynników rozwoju gospodarczego. Tworzenie coraz sprawniejszego systemu transportowego oraz zapewnienie mu możliwości stałego rozwoju i doskonalenia jego form i zasad funkcjonowania, jest stymulatorem rozwoju społecznego i ekonomicznego państwa.¹¹ Powyższe stwierdzenie uzasadnia jak ważną gałęzią jest transport nie tylko dla całego państwa, ale także dla poszczególnych województw.

Edukacja jako proces społeczny wiąże się z człowiekiem od początków jego istnienia. Definicja tego procesu wywodzi się od łacińskiego słowa *educatio*, które oznacza wychowanie, kształcenie.¹² Według J. Grodzickiego¹³ edukacja tworzy wiedzę, kwalifikacje, wartości i postawy. Jest ona niezbędna do utrzymania porządku obywatelskiego, poczucia jedności narodowej, utrzymywania wzrostu gospodarczego czy redukcji obszarów biedy. Edukacja jest nierozłącznie związana z kulturą, jest głównym instrumentem rozwoju cywilizacji.

Pojęcie „budżet czasu” pojawiło się po raz pierwszy w XVIII wieku i było określone jako rozkład wydatków własnego zasobu czasu.¹⁴ Czas wolny jako kategoria badawcza pojawił się natomiast na początku lat 60-tych minionego stulecia i stanowił integralną część badań budżetów czasu. T. Słaby¹⁵ definiuje czas wolny jako tę część budżetu czasu, w której różne czynności są wykonywane dobrowolnie. Natomiast B. Jung¹⁶ wymienia kilka podejść definicyjnych czasu

⁹ V. Tuszyńska-Bogucka, J. Bogucki (red.), *Styl życia a zdrowie: wybrane zagadnienia*, "Czelej", Lublin 2005, str. 1.

¹⁰ *Quality of life in Europe, First European Quality of Life Survey 2003*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Luxembourg 2004, str. 15.

¹¹ J. Łacny, *Bezpieczeństwo w transporcie drogowym w świetle międzynarodowych i unijnych regulacji prawnych*, materiały z konferencji Logitrans 2006.

¹² I. Klóska, H. Howaniec, *Edukacja a rynek lokalny na przykładzie miasta Bielsko-Biała* [w:] D. Czakon, J. Kosmala, M.S. Szczepański (red.), *Polska szkoła: edukacja a rozwój lokalny i regionalny*, Wydaw. "Śląsk", Częstochowa – Katowice, 2001, str. 114.

¹³ J. Grodzicki, *Edukacja czynnikiem rozwoju gospodarczego*, wyd. A. Marszałek, Toruń 2000, str. 5

¹⁴ T. Słaby, *Czas wolny wskaźnikiem rozwoju społecznego*, Zeszyty Naukowe WSHiP, Warszawa 1999, str. 42.

¹⁵ T. Słaby, *Czas wolny w świetle badania budżetu czasu* [w:] *Budżet czasu ludności 1996*, Studia i Analizy Statystyczne GUS, 1998, str. 67.

¹⁶ B. Jung, *O czasie wolnym. Kultura i rekreacja w procesach rozwoju społeczno-ekonomicznego*, Monografie i Opracowania SGPiS, nr 241, 1987, str. 10.

wolnego m. in. ujęcie psychologiczno-subiektywne, w którym czas wolny oznacza czynność odczuwaną psychologicznie jako przyjemną.

Ostatnim z wyróżnionych czynników, który ma wpływ na poziom życia jest środowisko. Środowisko naturalne należy uznać za nieodłączny czynnik decydujący o poziomie życia społeczeństwa. Poziom życia bowiem to nie tylko ilość spożywanej żywności i posiadanych trwałych dóbr konsumpcyjnych, ale także czyste powietrze, nieskażone wody, uroki krajobrazu itp.¹⁷

SYNTETYCZNY MIERNIK POZIOMU ŻYCIA

W tej części artykułu zostanie przedstawiona procedura utworzenia syntetycznego miernika poziomu życia mieszkańców województwa podkarpackiego. Został on zbudowany z danych pobranych z Bazy Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także z Rocznika Statystycznego Województw 2006. W przypadku braku danych dla roku 2006 do badania zostały wykorzystane dane z 2005 roku lub wcześniejszych. Jeśli dane dotyczą innego roku niż rok 2006 zostało to zasygnalizowane w nawiasach.

Do analizy poziomu życia w województwie podkarpackim wybrano 57 zmiennych charakteryzujących wyodrębnione grupy, nazwane dalej determinantami poziomu życia:

- I. Rynek pracy, dochody, wynagrodzenia,**
- II. Ochrona zdrowia,**
- III. Warunki mieszkaniowe,**
- IV. Transport,**
- V. Edukacja,**
- VI. Kultura, czas wolny,**
- VII. Ochrona środowiska.**

Następnie zmienne zostały poddane selekcji ze względu na wartość współczynnika zmienności. Ze zbioru zmiennych usunięto te, dla których spełniona została nierówność:

$$V_j \leq 10\% \quad (1)$$

gdzie V_j oznacza współczynnik zmienności dla j -tej zmiennej. Zmienne spełniające powyższą nierówność uznano jako quasi-stałe, nie wnoszące znaczących informacji o badanym zjawisku. Z podstawowego zbioru 57 zmiennych usunięto 10 następujących zmiennych:

1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem w złotych ($V = 6,87\%$),
2. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie ogółem ($V = 8,86\%$),
3. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m² na 1 osobę ($V = 4,40\%$),
4. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu ($V = 5,45\%$),

¹⁷ E. Łustacz, *Problemy konsumpcji w aspekcie ochrony środowiska* [w:] tenże (red.), *Ochrona środowiska*, Warszawa 1979, str. 65.

5. Mieszkania wyposażone w ustęp splukiwany w % ogółu mieszkań zamieszkałych ($V = 8,61\%$),
6. Mieszkania wyposażone w łazienki w % ogółu mieszkań zamieszkałych ($V = 7,27\%$),
7. Mieszkania wyposażone w wodociąg w % ogółu mieszkań zamieszkałych ($V = 4,07\%$),
8. Liczba dzieci w przedszkolach (bez specjalnych) na 1 nauczyciela ($V = 6,51\%$),
9. Liczba dzieci w przedszkolach (bez specjalnych) na 100 miejsc ($V = 6,44\%$),
10. Liczba uczniów na 1 nauczyciela w szkołach podstawowych ($V = 7,99\%$).

Spośród pozostałych zmiennych charakteryzujących wyodrębnione grupy dokonano wyboru reprezentantów tych grup. W tym celu wykorzystano metodę parametryczną Z. Hellwiga, w której główną rolę odgrywają macierze korelacji wyznaczone dla zmiennych należących do poszczególnych grup.

Wyznaczone macierze korelacji umożliwiły podział wszystkich zmiennych na grupy składające się ze zmiennych centralnych wraz ze zmiennymi satelitarnymi oraz tzw. zmienne izolowane (por. E. Nowak 1990). Na podstawie przeprowadzonych obliczeń otrzymano wartości progowe dla każdej z analizowanych grup zmiennych korzystając ze wzoru:

$$r^* = \min_i \max_j |r_{ij}| \quad (i, j = 1, \dots, k; i \neq j) \quad (2)$$

Wyniki przeprowadzonych badań zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1. Wyniki wyboru zmiennych za pomocą parametrycznej metody Z. Hellwiga

Determinanty poziomu życia	Wartość progowa	Zmienne centralne	Zmienne izolowane	Ogólna liczba zmiennych	Liczba zmiennych wybranych
Rynek pracy, dochody, wynagrodzenia	0.3	X_{12}	X_{14}	8	2
Ochrona zdrowia	0.26	X_{26}	X_{21}, X_{23}	12	3
Warunki mieszkaniowe	0.43	X_{33}	X_{38}	9	2
Transport	0.06	X_{43}	X_{42}	3	2
Edukacja	0.26	X_{55}	X_{51}	6	2
Kultura, czas wolny	0.22	X_{62}, X_{69}	X_{67}	9	3
Ochrona środowiska	0.17	X_{71}, X_{72}, X_{74}	X_{79}	10	4

Źródło: opracowanie własne

Jako finalny zbiór zmiennych diagnostycznych, stanowiący podstawę do prowadzenia dalszych badań empirycznych, przyjęto następujący zestaw 18 zmiennych:

- X_{12} - Liczba pracujących ogółem na 1000 osób,
 X_{14} - Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 osób zatrudnionych,
 X_{21} - Śmiertelność niemowląt na 1000 urodzeń żywych,
 X_{23} - Liczba zgonów w wieku 1-59 lat na 10 tys. osób,
 X_{26} - Liczba lekarzy na 10 tys. osób (2005),
 X_{33} - Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 zawartych małżeństw ogółem,
 X_{38} - Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne gaz sieciowy w % ogółu mieszkań zamieszkałych,
 X_{42} - Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców (2002),
 X_{43} - Trasy komunikacyjne autobusowe na 100 km² w km,
 X_{51} - Liczba dzieci w przedszkolach (bez specjalnych) na 1000 dzieci w wieku 3 - 6 lat,
 X_{55} - Wskaźnik skolaryzacji netto uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży liceów ogólnokształcących w % młodzieży w wieku 17 - 19 lat,
 X_{62} - Liczba czytelników w ciągu roku na 1000 osób,
 X_{67} - Liczba zwiedzających muzea i oddziały w ciągu roku na 1000 osób,
 X_{69} - Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1000 ludności,
 X_{71} - Emisja zanieczyszczeń pyłowych w tonach na 1 km²,
 X_{72} - Emisja zanieczyszczeń gazowych w tonach na 1 km²,
 X_{74} - Powierzchnia terenów zieleni osiedlowej w % powierzchni ogółem (2005),
 X_{79} - Udział odpadów składowanych w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku.

Budowa syntetycznej miary rozwoju wymaga podziału zbioru zmiennych diagnostycznych na stymulanty i destymulanty. Do zbioru stymulant zostały zaliczone następujące zmienne:

$$S: \{X_{12}, X_{26}, X_{33}, X_{38}, X_{42}, X_{43}, X_{51}, X_{55}, X_{62}, X_{67}, X_{69}, X_{74}\},$$

Natomiast zbiór destymulant jest następujący:

$$D: \{X_{14}, X_{21}, X_{23}, X_{71}, X_{72}, X_{79}\}.$$

Przekształcenia destymulant w stymulanty dokonano według następującego wzoru:

$$x_{ij}^{\{S\}} = \max_i x_{ij}^{\{D\}} - x_{ij}^{\{D\}} \quad (3)$$

symbolem S oznaczono stymulantę, natomiast symbolem D destymulantę.

Następnie po dokonaniu przekształcenia destymulant na stymulanty zastosowano normalizację zmiennych według następującego wzoru:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij}}{\max_i \{x_{ij}\}} \quad (i = 1, \dots, n; j = 1, \dots, m) \quad (4)$$

gdzie:

z_{ij} – znormalizowana wartość j -tej zmiennej dla i -tego powiatu,

n – liczba powiatów,

m – liczba zmiennych.

Syntetyczny miernik poziomu życia obliczono według następującego wzoru:

$$z_i = \sum_{q=1}^r w_q z_{iq}, \quad (i = 1, \dots, n; q = 1, \dots, r) \quad (5)$$

gdzie:

z_{iq} – wartość zmiennej syntetycznej dla i -tego powiatu obliczona w oparciu o zmienne należące do q -tej determinanty,

w_q – wagi nadane poszczególnym determinantom za pomocą metody „ekspertów”,

r – liczba determinant.

Natomiast mierniki poziomu życia według wyodrębnionych determinant obliczono korzystając z poniższego wzoru:

$$z_{iq} = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m z_{ij}, \quad (i = 1, \dots, n; q = 1, \dots, r; j = 1, \dots, m) \quad (6)$$

Wagi, które nadano poszczególnym determinantom otrzymano za pomocą metody „ekspertów”. Poproszono 30 losowo wybranych osób o nadanie wag poszczególnym determinantom poziomu życia, gdyż założono, iż każdy człowiek jest ekspertem w kwestiach związanych z obiektywnymi aspektami życia. Wyniki, które otrzymano przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Wagi przyznane metodą „ekspertów” dla determinant poziomu życia

Determinanty poziomu życia	Wagi
Ochrona zdrowia	0,27
Rynek pracy, dochody, wynagrodzenia	0,20
Warunki mieszkaniowe	0,16
Edukacja	0,11
Kultura, czas wolny	0,11
Transport	0,08
Ochrona środowiska	0,07

Źródło: opracowanie własne

Dzięki zastosowaniu omówionej metody dokonano hierarchizacji powiatów według syntetycznego miernika poziomu życia, która została przedstawiona w tabeli 3 zamieszczonej na kolejnej stronie.

PODSUMOWANIE

Przedmiotem badań była ocena zróżnicowania poziomu życia mieszkańców województwa podkarpackiego. Z przeprowadzonych analiz otrzymano, iż najwyższym poziomem życia charakteryzują się powiaty grodzkie: Rzeszów i Krosno, ze względu na fakt, iż są to miasta najbardziej rozwinięte w całym województwie, poza tym Rzeszów jako stolica województwa jest miastem najbardziej rozbudowanym pod względem urbanizacyjnym. W następnej kolejności znajdują się Przemyśl i Tarnobrzeg. Cztery pierwsze miejsca w zaprezentowanym rankingu zajęły zatem powiaty grodzkie. Z uzyskanych badań wynika również, iż zróżnicowanie poziomu życia w województwie jest wysokie (otrzymana wartość współczynnika zmienności wynosi 24,94%). Wyższym poziomem życia charakteryzują się powiaty w północno-zachodniej i południowej części województwa. Natomiast niższym powiaty w środkowej i wschodniej części badanego regionu (wyłączając powiaty grodzkie). Na uwagę zasługuje również fakt, iż 36% powiatów cechuje się niskim, a aż 48% bardzo niskim poziomem życia.

Tabela 3. Hierarchizacja powiatów województwa podkarpackiego według wartości syntetycznego miernika poziomu życia

Lp.	Powiat	Syntetyczny miernik poziomu życia	Lp.	Powiat	Syntetyczny miernik poziomu życia
1	Rzeszów	0,81	14	strzyżowski	0,42
2	Krosno	0,71	15	ropczyko-sędziszowski	0,41
3	Przemyśl	0,56	16	bieszczadzki	0,39
4	Tarnobrzeg	0,55	17	krośnieński	0,39
5	mielecki	0,48	18	rzeszowski	0,39
6	leżajski	0,46	19	jasielski	0,38
7	stalowowolski	0,45	20	brzozowski	0,37
8	leski	0,45	21	lubaczowski	0,36
9	tarnobrzegi	0,45	22	nizański	0,36
10	kolbuszowski	0,45	23	jarosławski	0,36
11	dębicki	0,45	24	przeworski	0,34
12	łańcucki	0,44	25	przemyski	0,32
13	sanocki	0,43			

Źródło: opracowanie własne

LITERATURA

- Bogucki J. (red.), Tuszyńska-Bogucka V. (2005), Styl życia a zdrowie: wybrane zagadnienia, "Czelej", Lublin.
- Bugiel J. i in. (1987), Socjologia i psychologia pracy, PWN, Warszawa.
- Bywalec C. (1986), Wzrost gospodarczy a przemiany poziomu życia społeczeństwa polskiego w latach 1945-1980, wyd. AE w Krakowie, Zeszyt Naukowy nr 70, Kraków.
- Bywalec C., Wydymus S. (1992), Poziom życia ludności Polski w porównaniu z krajami Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, Ekonomista, nr 5-6.
- Dobosz M. (2004), Wspomagana komputerowo statystyczna analiza wyników badań, Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT, Warszawa.
- Grodzicki J. (2000), Edukacja czynnikiem rozwoju gospodarczego, wyd. A. Marszałek, Toruń.
- Jung B. (1987), O czasie wolnym. Kultura i rekreacja w procesach rozwoju społeczno-ekonomicznego, Monografie i Opracowania SGPiS, nr 241.
- Kłóska I., Howaniec H. (2001), Edukacja a rynek lokalny na przykładzie miasta Bielsko-Biała [w:] Czakon D., Kosmala J., Szczepański M.S. (red.), Polska szkoła: edukacja a rozwój lokalny i regionalny, Wydaw. "Śląsk", Częstochowa – Katowice.
- Luber D. (2005), Aksjologiczne aspekty pracy w ujęciu Jana Pawła II [w:] Czapka M. (red.) Psychospołeczne i pedagogiczne uwarunkowania pracy, Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Bytomiu, Bytom.
- Lacny J. (2006), Bezpieczeństwo w transporcie drogowym w świetle międzynarodowych i unijnych regulacji prawnych, materiały z konferencji Logitrans.
- Lustacz E. (1979), Problemy konsumpcji w aspekcie ochrony środowiska [w:] tenże (red.), Ochrona środowiska, Warszawa 1979.
- Piasny J. (1993), Problem jakości życia ludności oraz źródła i mierniki ich określania, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 2.
- Quality of life in Europe, First European Quality of Life Survey 2003, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Luxembourg 2004.
- Słaby T. (1990), Poziom życia, jakość życia, Wiadomości Statystyczne, nr 6.
- Słaby T. (1998), Czas wolny w świetle badania budżetu czasu [w:] Budżet czasu ludności 1996, Studia i Analizy Statystyczne GUS.
- Słaby T. (1999), Czas wolny wskaźnikiem rozwoju społecznego, Zeszyty Naukowe WSHiP, Warszawa.
- Zeliaś A. i in. (2000), Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.
- Zeliaś A. i in. (2004), Poziom życia w Polsce i krajach Unii Europejskiej, PWE, Warszawa.
- Żekoński Z. (1974), Z problemów metodologicznych sformułowania społeczno-bytowych celów rozwoju, Gospodarka Planowa, nr 6.

Level of living diversification in Podkarpackie Voivodeship

Abstract: The main subject of researches is the evaluation of level of living diversification in Podkarpackie Voivodeship. Findings were obtained owing

to data from the Regional Data Bank of the Central Statistical Office and the Statistical Yearbook of the Regions - Poland 2006. Synthetic level of living indicator will be presented. The calculation of this indicator will let to put the administrative districts in Podkarpackie Voivodeship in order. Showing the obtaining results will let to evaluate the diversification of level of living in Podkarpackie Voivodeship.

Key words: level of living, level of living determinants, level of living diversification, Podkarpackie Voivodeship